

פרשת כי תצא – למה להתגרש?

לפני כמה שנים התגלגלתי לשיחה מעניינת עם כומר קתולי, ודיברנו בין השאר על נישואים וזוגיות. "אתם היהודים", אמר לי הכומר, "לא לוקחים את החתונות שלכם ברצינות". כוונתו הייתה כמובן להבדל הבסיסי שבין חתונות כדת משה וישראל, שבהם יש אפשרות לפרק את הזוגיות בגירושין, ובין נישואים קתולים, המתקיימים "עד שהמוות יפריד בינינו", בלי שום אפשרות להיפרד.

אני מודה שהרהרתי לא פעם בדברי התוכחה האלו. שהרי יש בהם מידה מסוימת של אמת. כשאדם נכנס למחויבות בידיעה שבמידה והדברים לא יעלו יפה הוא יוכל להתחרט, הוא זהיר פחות כשהוא מקבל על עצמו מחויבות שכזו. הידיעה שזוהי הזדמנות חד פעמית ובלתי חוזרת, גורמת לאדם להרהר ולבחון את הדברים בזהירות יתרה, בטרם יקבל על עצמו התחייבות בלתי חוזרת.

בפרשת "כי תצא", מצווה התורה על כללי הגירושין – "כִּי יִקַּח אִישׁ אִשָּׁה וּבָעֶלָה וְהָיָה אִם לֹא תִמָּצָא חֵן בְּעֵינָיו כִּי מָצָא בָּהּ עֲרוּת דָּבָר וְכָתַב לָהּ סֵפֶר כְּרִיתָת וְנָתַן בְּיָדָהּ וְשָׁלְחָה מִבֵּיתוֹ" (דברים כד, א). בהבנת המושג "ערוות דבר" מצאנו במשנה מחלוקת קיצונית וחריפה – "בית שמאי אומרים לא יגרש אדם את אשתו אלא אם כן מצא בה דבר ערוה שנאמר כי מצא בה ערוות דבר, ובית הלל אומרים אפילו הקדיחה תבשילו שנאמר כי מצא בה ערוות דבר" (משנה גיטין, ט). לשיטת בית שמאי גירושין הם אופציה לגיטימית רק בנסיבות הכרוכות בניאוף ועריות, בעוד לשיטת בית הלל די בארוחת ערב לא מוצלחת ("הקדיחה תבשילו"), כדי להוות עילה לפירוק הזוגיות.

דומה ששתי הדעות מייצגות עמדה קיצונית מדי. האיסור הגורף שמשיתים בית שמאי על גירושין שלא בנסיבות של חטאי עריות, עלול לכלוא זוגות רבים בתוך זוגיות מכאיבה, עצובה ואף פוגענית. מנגד, ההיתר הגורף של בית הלל לגירושין בכל עילה, תפלה וטפלה, עלול להוות "אצבע קלה מדי" על הדק הגירושין, ולגרום לפירוק משפחות שבקצת עמל ומאמץ זוגי יכולות היו להמשיך ולחיות יחד באהבה ושלו.

בלעדי לחברי "תורה לבני אדם" - קהילת השיעורים של הרב אילעאי עופרן
ניתן להעביר את הקובץ למשפחה וחברים

להצטרפות לקהילה: www.torah-for-human.com

דעותיהם של בית שמאי ובית הלל מייצגות שני קטבים ושני רכיבים חשובים של כל מערכת זוגית. שיטת בית שמאי, מחזקת את היסוד הבטוח והמכיל. את הביתיות הבסיסית שאינה בוחנת ואינה שופטת. את הידיעה הברורה שגם אם לא אתנהג כשורה וגם אם תצא תקלה תחת ידי, עדיין אהיה אהוב, מקובל ובטוח. כל עוד לא חטאתי בגרועות שבעבירות, הבית והזוגיות ימשיכו להתקיים.

אלא שבשיטה זו טמונים מחיר גדול וסכנה חמורה. ההכלה והקבלה עשויות בקלות להפוך להזנחה. המקום הבטוח שמקבל בהבנה את השגיאות והתקלות שלי, הוא המקום שלא דורש ממני שום השקעה ושום התמסרות. זו כנראה הסיבה שהמתבגר המצוי מרשה לעצמו לטרוק את הדלת או לצעוק על ההורים שלו. עמוק בלב הוא יודע היטב שהם לעולם לא יפנו לו עורף, ושגם לו היו רוצים, אין להם דרך "להתגרש" ממנו.

תמונת הראי לגישה זו היא שיטת בית הלל. הדורשת מהאדם מחויבות ועירנות בלתי נגמרת. כל תקלה, אפילו הקטנה ביותר, עלולה לעלות לו בפירוק המשפחה. מציאות שכזו מעודדת השקעה, מחויבות ונאמנות, אך הופכת את הבית והמשפחה למרחב שבו עומד האדם למבחן ומשפט תמידי, וחסרות בו הקבלה וההכלה, שהן אבני היסוד של הביתיות. "תקנתם קלקלתם" קראו חז"ל לתופעה הזו – בה הרכיב המתוקן והטוב שישנו בדבר, הוא גם מה שעלול לקלקל ולהרוס אותו.

יש מידה של אמת בדברי הכומר שהזהיר מפני הסכנות שמציב עצם קיומו של מוסד הגירושין לחיי הנישואין. אך טעה ופספס את ההזדמנות הגדולה שיש בדבר. במסורת היהודית מקובל לקרוא את הכתובה תחת החופה מיד לאחר מעשה הקידושין. רגע אחרי שהאיש אומר לאישה קבל עם ועולם "הרי את מקודשת לי..." אנו נוהגים לקרוא ברבים את הסכם הגירושין שלהם, ואף לצלם את הזוג המחויך אוחז בו.

מרחב החיים הנוצר בין שיטת בית שמאי לשיטת בית הלל, מבקש לבנות זוגיות מאוזנת. כזו שיש בה ביתיות בטוחה ומכילה, אך כזו שאינה נופלת לתהומות ההזנחה והזלזול. להתבונן בידיעה שניתן לפרק את הקשר, בתור דלק שמעודד את בני הזוג לטפח ולשמר את המרחב הזוגי שלהם.

בלעדי לחברי "תורה לבני אדם" - קהילת השיעורים של הרב אילעאי עופרן
ניתן להעביר את הקובץ למשפחה וחברים

להצטרפות לקהילה: www.torah-for-human.com